

PROKRUSZTÉSZ MŰHELYE

Kovács Tünde

ZILAH; TAVASZ, KÖLTÉSZET

Az utóbbi hét-nyolc évben sokszor azért is vártam a bolondos áprilist, mert elhozta a *Költészet tavaszát* Zilahra, vagy éppen az iskolába: kortárs költőkkel, írókkal, szerkesztőkkel, „versemberekkel” lehetett ismerkedni, beszélgetni.

Egy-egy ilyen alkalommal látogatott el Zilahra többször is Halmosi Sándor, Jász Attila, Kiss László (a *Versmondó* szerkesztője), Weiner-Sennyey Tibor, Demény Péter, Doru Pop, Terék Anna a líceumunkban is rendezett különleges, interaktív, elevenen mélységes és ugyanakkor kötetlenül vidám magyarórákra. Azon túl s azzal együtt, hogy alkalmunk volt őket az iskolában látni, hallgatni, mindig megteremtettünk egy vagy több játéklehetőséget is: közös versírás (nemcsak a diákok és a meghívott szerzők közös tollpróbája volt ez: a fizika, földrajz, képzőművészet, zene vagy a testnevelés szakos kollégák is társultak), diákok vezette író-olvasó vagy éppen közös improvizálás Doru Poppal... Felejthetetlen élmények azóta is.

A diákok számára külön izgalmakat hozott mindig a fesztivál vers- és prózamonddó vetélkedője, s ezt csak fokozta-kiegészítette a magyar-román költőtálalkozón elhangzó, a kétnyelvű antológiában közölt alkotások fordításainak a tolmácsolása, hiszen ezeket versmondó diákok olvassák fel minden évben: izgulnak, de edződnek is, még közelebb kerülnek a parnasszusi tüzekhez: nem egy közülük ifjú tehetségként azóta már saját versekkel is jelentkezett és publikál – többek között a fesztivál antológiájában. (Ez a története egykori tanítványaimnak, Antal Krisztiánnak és Molnár Andrea-nak is).

Egy olyan, jövőre huszadik születésnapját váró, különlegesen egyedi erdélyi fesztivál ez, amely nagyon sok kultúraszertető embert szólít meg, csalogat el Zilahra, majd kapcsol össze, vagy éppen teremt: barátságok, lehetőségek, zsigeri tapasztalatok születnek általa, miatta, érte. A kulturális párbeszéd erősítésére különböző jellegű tevékenységek, rendezvények kap-

csolódnak minden évben a román–magyar költőtalálkozókhoz, vers- és prózamondó vetélkedőkhöz: kerekasztal-beszélgetések (az utóbbi három évben Demény Péter és Halmosi Sándor moderálásával meghívottként itt járt Visky András, Ioan Groșan, Lakatos Mihály, Doru Pop, Egyed Emese, Radu Pavel Gheo), képzőművészeti kiállítások, kirándulások, sok-sok kötetlen beszélgetés.

Az első, őskiadásnak tekinthető kétnyelvű költőtalálkozót Szabó K. István rendező szervezte meg Zilahon az EMKE-házban még 1996-ban, diákként. Erről a sok kezdeményezésben bővelkedő korszakáról ő így mesél: „1994 körül lettem aktív tagja a Cenaclul Silvania írói társaságnak (pár éven keresztül aktívan, néhány versciklus erejéig). Számomra ők voltak a szellemi család. Aztán 1995-ben, hiánypótló szándékkal megalapítottam a Transz-Forma magyar irodalmi műhelyt, ahol helyi magyar nyelvű írók mutathatták be a műveiket. Ezekre az ülésekre elhívtam a román alkotó kollégákat is. Azt hiszem, így született meg a gondolat, hogy valamiféle közvetítő szereppel közelebb hozzam egymás költészetének a megismeréséhez a két szilágysági társaságot (magyar és román). Még diákként kezdtem el fordítgatni a verseket, és 1997-ben jelent meg ez a kétnyelvű kis kötet (Szabó Vilmos grafikáinak illusztrációival) Fehér-fekete címmel (román szilágysági költők magyar nyelven).”

Az ötlet születése és érlelődése után aztán 2001-ben indult a *Költészet tavasza* fesztivál Szőke Anna, kisebbségi kulturális referens és Cristian Contraș, a Szilágysági Népi Alkotások Házának igazgatója kezdeményezéseként, később Daniel Săuca, a Szilágysági Művelődési és Művészeti Központ igazgatója és a *Caiete Silvane* folyóirat főszerkesztője s egy egész csapat szerveződött a rendezvény irányítójává, amely egyre erősödött, bővült, egyre ismertebbé s elismertebbé vált. Lelki és anyagi támogatókat találtak, méltó tereket és értő közönséget is.

Nagyon sokat segítettek az ország- és megyehatárokon átívelő szervezésben, a rendezvény színesítésében a 2009-ben elhunyt képzőművész, Szabó Vilmos, a nemrég elhunyt Fejér László, a *Hepehupa* művelődési folyóirat volt főszerkesztője, a néhai Kerekes Edit, Kiss László, a Versmondó főszerkesztője, a Magyar Versmondók Egyesületének elnöke, a fesztivál magyar nyelvű vers- és prózamondó vetélkedőjének elnöke, továbbá rendkívül önzetlenül Józsa László, a *Szilágyság* hetilap volt főszerkesztője, Halmosi Sándor Budapestről, Demény Péter Marosvásárhelyről és Szabó Attila képzőművész (ő több ízben és jó ízzel-hozzáértéssel tolmácsként is közreműködött).

A fesztivál résztvevői, a versmondó diákok, a meghívott költők, írók s a kiállító képzőművészek, valamint a szervezők is meghívást kaptak, s el is jutottak több fesztiválra, kiállításmegnyitóra, vers- és prózamondó versenyre: a győri Radnóti Miklós Nemzeti Vers- és Prózamondó Versenyre, életre szóló élményeket és barátságokat teremtett számukra Szeged, Vasvár, Kapuvár, Tatabánya, Budapest, Szentendre és Bécs is.

Megkérdeztem Daniel Săucát, melyik az a tíz kulcsszó, ami eszébe jut a fesztivállal kapcsolatosan, szólancát (románul) idézem: „Szóke Anna. Cristian Contraș. Kerekes Edit. Fejér László. Poezie. Prietenie. Vin. Traduceri. Comuniune. Lecturi publice. Conferințe. Întâlniri cu elevii din licee. Antologia bilingvă „Primăvara poeziei/A Költészet Tavasz”. Expoziții de pictură. Caiete Silvine. Hepehupa. Concursuri de recitări. Centrul Culturii Tradiționale/ Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj. Muzică. Kiss László.”

Arra a kérdésemre, hogy mit jelentett és jelent számára a *Költészet tavasza* szervezése, elmondta, hogy elejétől fogva támogatta az ötletet, 2011 óta pedig szervezője és anyagi támogatója is a fesztiválnak a Szilágy Megyei Művelődési és Művészeti Központ igazgatójaként, s a lelkes román szervezőcsapat állandó tagjai Ion Pițoiu-Dragomir, Marcel Lucaciu, Viorel Tăutan, Viorel Mureșan. Vallja, hogy ez a fesztivál az egyetlen jelentős román–magyar kulturális rendezvény Szilágy megyében, országos szinten is rendkívüli. Idézem a szavait: „A román–magyar párbeszéd rendkívül fontos. Jó a Vers égisze alatt találkozni. Főleg a Vers égisze alatt jó.”

Egy lenyomatként-visszajelzéseként arról, hogy mivé terebélyesedett ez a szép művészeti fesztivál és találkozó, hadd álljon itt egy résztvevő, Tóth Gergő, a zilahi Gheorghe Șincai Tanítóképző tizedikes diákjának írása egy 2019-es rendhagyó magyaróráról:

„(...) egészen az idők végezetéig, most.” (Jász Attila)

Egy örök Most

A XIX. Költészet Tavasz Fesztivál keretén belül 2019. május 9-én, csütörtökön 11 órától a zilahi Gheorghe Șincai Tanítóképzőben megrendezésre került egy rendhagyó irodalomóra, melynek meghívottai Antal Krisztián (Zilah, Kolozsvár), Demény Péter (Marosvásárhely, a Látó szépirodalmi folyóirat szerkesztője), Halmosi Sándor (Budapest), Jász Attila (Tatabánya, az Új Forrás főszerkesztője), Molnár Andrea (Désháza, Kolozsvár) és Terék Anna (Budapest) költők voltak.

A beszélgetést és az azt követő műhelyfoglalkozást Kovács Tünde magyartanárno vezette. A kezdeti feszültség feloldásában egy nyitójátékként értelmezhető flashmob játszott nagy szerepet. Az ezt követő beszélgetés alapötleteként minden költőnek mondania kellett valamit jelenlevő társairól. Így derült fény olyan érdekességekre, mint amilyen például Molnár Andrea első versének története, amelyet azért „kellett megírnia”, hogy ne kapjon egyest, amiért „nem tudott viselkedni magyarórán”, Halmosi Sándor igencsak pörgős autóvezetési stílusa, Jász Attila dzsessz-rajongása, valamint született egy új mértékegység is, amely a „Terék Anna” elnevezést kapta, tekintve, hogy a költőnő meglehetősen terjedelmes műveket tud felmutatni. A két igen fiatal, éppen kibontakozó költő, Krisztián és Andrea költészetére nagy hatással volt Demény Péter, aki, akárhányszor csak hozzá fordultak, mindig őszintén fogalmazott meg építő jellegű kritikákat kettejük munkáiról. Krisztián szavait tolmácsolva, életében van még egy Péter, az egykori Akkezdet Phiai banda tagja, Závada „Újonc” Péter, akinek hatására elkezdett Krisztián verseket olvasni, majd írni – a magyartanárnője, Szabó Katalin ösztönző gesztusai mellett. Terék Anna, akit egyébként Halmosi Sándor fedezett fel, kedvesen, mosolyogva beszélt igencsak kínos, Demény Péterhez kapcsolódó első élményéről, hiszen hajdanán egy felháborodott levelet írt a szerkesztőnek, mivel elmondása szerint átírták a beküldött versét. Ebben csupán annyi hibáztatott, hogy Anna maga írta át az ominózus verset, tehát a szerkesztőség semmiféle módosítást nem végzett rajta. Szerencsére ebből nem alakult ki konfliktus, hiszen tévedni emberi dolog. Többen hangsúlyozták az egyébként 2002 óta rendszeresen meditáló Halmosi Sándor megbízhatóságát, kitartó ambícióját, valamint a matematika hatását a költészetre. Halmosi Sándor költői élete „mögött” informatikusként dolgozik, ennek a kapcsolódásnak a különös fényében a precizitás és a pontosság jellemző verseire, viszont külön kitért arra, hogy mennyire „fel tudja borítani a rendszert” az, ha valami újat próbál ki. Korábban járt már iskolánkban, akkor a közönség által megadott szavakból kellett verset írnia, tehát improvizálásra „kényszerült”, és az ő szavaival élve, ez akkor átszakított benne egy gátat, rájött arra, hogy máshogy is lehet írni. Ez a vers a legutóbbi kötete, a Lao-Ce szenvedélye egyik költeménye. Halmosi Sándorhoz hasonlóan Jász Attila is felhívta a figyelmet az ilyen jellegű improvizációk előnyeire, hiszen az ember az ilyen „szorult helyzetekből” sokat tud tanulni.

Ezek után minden költő felolvasott egy-egy verset, avagy hármat, amint tette azt Krisztián, az elsőéves egyetemi hallgató, aki az egyik szesszió alatt írta meg a Blokk-verseket.

Az irodalomóra befejező mozzanata műhelymunka volt, Ady Endre „Sem utódja, sem boldog őse...” kezdetű versének egy-egy sorát, részletét kellett kiragadnunk, majd továbbírunk a költővel, hat csoportba szerveződve. Halmosi Sándor csoportjának tagjaként megfigyeltem, hogy mily gyorsan össze tudja illeszteni a sorokat, és hogy mennyire találó címet tud adni egy-egy költeménynek, így született meg a Zweisam című versünk:

Erdei Ádám – Halmosi Sándor – Ioan Beatrix – Kozma Barbara – Pop Sándor – Püsök Eszter – Szabó Kolos – Tóth Gergő:

ZWEISAM*

Lennék valakié

Lennék valaki.

Csak csend legyen.

Bárhová megyek, egyedül megyek

Rád gondolva.

És arra, hogy hány Pilinszky

Egy Terék Anna.

Zavar ez a zaj,

Hogy nem mellettem vagy.

Zavar a fény,

A csend.

Egy angyal mosakszik benne.

A rendhagyó irodalomóra után biztos, hogy minden résztvevőnek bőven volt, van min törnie a fejét. Köszönjük!

Tanárként és résztvevőként egyaránt remélem, ez a fesztivál megmarad, eljön a huszadik születésnapja is.